

Eesti raha margast euroni

Margast euron

Eesti ajalugu on olnud väga kirju ja siin on käibinud erakordselt palju vääringuid. Ent omavääringuid on meil olnud kõigest neli: mark, mis tähistas meie iseolemise algust; kroon, mis oli ringluses kuni 1940. aastani; teine kroon, mis tuli käibeale 1992. aastal; ning euro, mis võeti Eestis kasutusele 2011. aastal.

2006. aastal panid Eesti Panga muuseum ja raha ajaloo asjatundja Ivar Leimus kokku Eesti omavääringuid hõlmava näituse. Väljapanek on jõudnud Eesti 77 erinevasse kohta, aga ka Läti, Belgiasse ja isegi Hiinasse.

Praegu kuulume eestlastena rohkem kui 300 miljoni europlase hulka, kelle maksevahend on euro. Euroala elanikud tasuvad sularahas enamasti oma pisiostude eest ning elektrooniliste maksevahendite osatähtsus kasvab. Siiski on sularaha sõna otsese mõttes käega katsutav osa meie igapäevaelust. Ehk just seetõttu on näitus „Eesti raha margast euron“ osutunud püsivalt populaarseks.

Käesolev kataloog annab ülevaate näituse väljapanekust ja aitab nähtut ka hiljem meenutada.

Ardo Hansson
Eesti Panga president

EESTI MARK

Eesti Vabariik kuuluti välja 24. veebruaril 1918, kuid oma raha noorel riigil puudus. Käis Esimene maailmasõda ja Eestis käibis õige mitmesuguseid võõrriikide rahatähti. Ringlesid Saksa okupatsiooni- ja riigimargad, kõikvõimalikud Vene paberrahad – tsaarirublad, duumarublad, “kerenskid” – ning Soome margad. Samad kupüürid jäid käibima ka pärast sõja lõppu.

Võõras valuuta ei saanud loomulikult rahuldada noore iseseisva riigi vajadusi. Seetõttu hakati Eestis kohe tegema ettevalmistusi päris oma raha emiteerimiseks. Noore riigi Ajutise Valitsuse istungil võeti juba 30. novembril 1918 vastu otsus kehtestada riigi vääringuks Eesti mark. Marga valik ei olnud juhuslik. Oma seadusandluse puudumisel kehtisid Eestis esialgu veel Saksa okupatsioonivõimude seadused, mis olid siin käibivaks vääringuks määranud Saksa marga.

Vaatamata rutule, millega oma raha valmistamine algas, ei jäetud unarusse ka rahade kujunduslikku külge. 13. detsembril 1918, samal päeval, kui ilmus Ajutise Valitsuse määrus riigikassatähtede väljaandmise kohta, avaldati Rahandusministeeriumi teade, mis kuulutas välja võistluse rahade, postmarkide jms. kavandite saamiseks.

Rahatähti tuli valmistada kolme liiki: nimiväärtusega alla 10 marga, 10–100 marka ja 100–1000 marka. Nende kujundus pidi olema rahvuslikku laadi ja tekst rahatähel sisaldama nimiväärtuse järel sõnu EESTI MARKA.

Konkursist võtsid osa kaheksa võistlejat. Preemia saajad olid nimekad kunstnikud – Kristjan Raud, Nikolai Triik ja Peet Aren. Paraku ei kiirustanud korüfeed oma ideid ellu viima ja nii telliti enamiku Eesti rahade kujundus märksa vähem tuntud meestelt – joonistusõpetajalt Theodor Ussisoolt, Aleksander Grinjevilt, “Estonia” teatri kunstnikult Eduard Polandilt ja Helsingi trükikoja kunstnikult Theodor Björnströmilt.

Et riigipanga rajamine võttis aega, kuid Riigikassa juba tegutses, otsustas valitsus hakata raha väljastama kõigepealt riigikassatähtedena. Ajutise Valitsuse 9. detsembri 1918. aasta määrus andiski Rahandusministeeriumile õiguse emiteerida riigikassatähti, kusjuures Eesti mark võrdsustati Saksa idamargaga. Pangatähtede valmistamine algas peaaegu üheaegselt märtsis 1919 Tilgmann & Co litograafias Helsingis ja Paalmanni trükikojas Tallinnas. 1919. aasta juulis viidi pangatähtede tootmine üle Riigi Trükikotta Tallinnas.

Riigikassatähed

5 penni		E. Poland	Riigi Trükikoda, Tallinn
10 penni		E. Poland	Bergmann, Tartu Riigi Trükikoda, Tallinn
20 penni		E. Poland	Riigi Trükikoda, Tallinn
50 penni	1919	T. Ussisoo, A. Grinjev	Paalman, Tallinn
1 mark	1919	T. Ussisoo, A. Grinjev	Paalman, Tallinn
3 marka	1919	T. Ussisoo, A. Grinjev	Tilgmann, Helsingi
5 marka	1919	T. Ussisoo, T. Björnström	Tilgmann, Helsingi
10 marka	1919	K. Raud	Tilgmann, Helsingi
25 marka	1919	T. Ussisoo, T. Björnström	Tilgmann, Helsingi
100 marka	1919	T. Björnström	Tilgmann, Helsingi
100 marka	1923	H. Grinbergs, K. Doll (Tael), G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
500 marka	*	E. Poland	Riigi Trükikoda, Tallinn
500 marka	1923	G. Vestenberg, G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
1000 marka	1923	N. Triik	Riigi Trükikoda, Tallinn

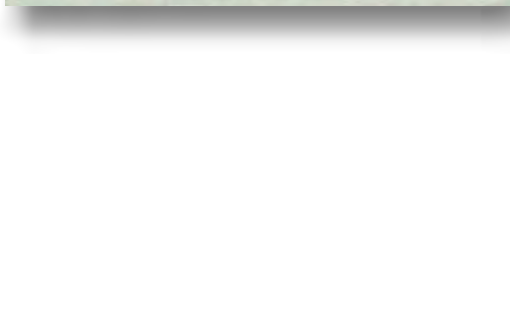
* andmed puuduvad

Alles 24. veebruaril 1919 asutati Eesti Pank. Selle üheks peaülesandeks oli raharingluse korraldamine, milleks pank sai 30. aprillil 1919 ainuõiguse emiteerida pangatähti.

Esimesed 50-margased pangatähed trükiti Tilgmanni firmas Helsingis 1919. aastal, kuid lasti käibele veel kasutatähtedena. Järgmised pangatähed valmistati nii Helsingis, Berliinis Otto Elsneri juures kui viimaks ka Tallinnas Riigi Trükikojas.

Pangatähed

50 marka	1919	E. Poland	Tilgmann, Helsingi
100 marka	1921	E. Poland	Tilgmann, Helsingi
100 marka	1922	R. Nyman*	Elsner, Berliin
500 marka	1921	E. Poland*, T. Björnström	Tilgmann, Helsingi
1000 marka	1922	R. Nyman*	Elsner, Berliin
1000 marka	1927	R. Nyman*	Riigi Trükikoda, Tallinn
5000 marka	1923	R. Nyman*	Elsner, Berliin

* autori osas ei ole ametlikku kinnitust

Peale riigikassa- ja pangatähtede andis valitsuse 12. augusti 1921. aasta määrus rahaministrile õiguse emiteerida ka vahetusraha kuni 25-margastes kupüürides. Vahetustähtede väljalaske maht oli piiratud 10%-ga kassatähtede emissioonist. Riigiasutusi kohustati võtma vahetustähti vastu piiramatus, eraisikuid piiratud ulatuses. Paberist valmistati 10- ja 25-margaseid vahetustähti, kuna 1–10-margased vermiti aastail 1922–1926 müntidena; algul Saksamaal, hiljem Riigi Trükikojas.

VAHETUSTÄHED

Paberraha

10 marka	1922	G. Reindorff*, G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
25 marka	1922	G. Reindorff*, G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn

Mündid

1 mark	1922	B. Krümmer*	Hirsch, Berliin Werner, Berliin
1 mark	1924	B. Krümmer*	Riigi Trükikoda, Tallinn
1 mark	1926	G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
3 marka	1922	B. Krümmer*	Hirsch, Berliin Werner, Berliin
3 marka	1925	B. Krümmer*	Riigi Trükikoda, Tallinn
3 marka	1926	G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
5 marka	1922	B. Krümmer*	Hirsch, Berliin Werner, Berliin
5 marka	1924	B. Krümmer*	Riigi Trükikoda, Tallinn
5 marka	1926	G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
10 marka	1925	B. Krümmer*	Riigi Trükikoda, Tallinn
10 marka	1926**	G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn

* autori osas ei ole ametlikku kinnitust

** ei tulnud käibe

EESTI KROON I

Marga väärtuse kiire vähenemise ja riigi kullavarude katastroofilise kahanemise tõttu tuli Eestis läbi viia rahareform, kõigepealt 1924. a. võlgade valoriseerimiseks (neile püsiva kursi kehtestamiseks). 1. jaanuarist 1928 hakkas ka igapäevases ringluses Eestis kehtima uus kindlal alusel põhinev vääring. Selleks sai Rootsi krooni eeskujul kasutusele võetud Eesti kroon, mis vastas 100 vanale margale ehk puhta kulla 100/248 grammile. Ulatuslik välislaen võimaldas krooni kursi stabiliseerida ja siduda see jäigalt Inglise naelaga. Krooni kurss lasti vabaks alles üleilmse majanduskriisi ajal 1933. aastal.

Uute rahade saamiseks kuulutati 4. juunil 1926 välja 5-, 10- ja 50-krooniste kujunduse võistlus, milles osalesid Eduard Wiiralt, Nikolai Triik, Roman Nyman, Peet Aren ja teised tuntud kunstnikud. Konkursi võitis graafik Günther Reindorff. Stiiliühtsuse põhimõttest lähtudes anti talle 1930. aastal tellimus ka 20-krooniste rahamärkide kujundamiseks, millele 1934. aastal lisandus tellimus 100-kroonisele pangatähele.

Et kroonvääringus pangatähed ei saanud õigeks ajaks valmis, lasti 1928. a. jaanuaris ringlusse viimane seeria 100-margaseid kassatähti, mis varustati kirsipunase ületrükiga ÜKS KROON. Alles septembris jõudsid tarbijateni esimesed 10-kroonised pangatähed, millele järgnevatel aastatel lisandusid ülejäänud nimiväärtused.

Paberraha

100 marka = 1 kroon	H. Grinbergs, K. Doll (Tael), G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
5 krooni 1929	G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
10 krooni 1928	G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
10 krooni 1937	G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
10 krooni 1940**	G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
20 krooni 1932	G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
50 krooni 1929	G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
100 krooni 1935	G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn

** ei tulnud käibe

Peale pangatähtede vajas riik endiselt ka vahetusraha. Eesti kroon jagunes 100 sendiks, sent omakorda võrdus reformieelse margaga. Metallvahetusraha väärtuse ülempiiriks kehtestati 2 krooni.

1-sendiliste kujundamine tehti ülesandeks Günther Reindorffile, Karl Burmanile ja Roman Nymanile. Neist valiti välja G. Reindorffi töö. Siitpeale kuni Eesti annekteerimiseni 1940. a. kujundasid Eesti mündid Georg Vestenberg ja G. Reindorff.

Esimesed uued mündid, 25-sendised, tulid ringlusse juba 1928. aastal. 1936. aastal asendati need käibes kohasemate 20-sendistega. Peale nende vermiti 1-, 2-, 5-, 10- ja 50-sendiseid. 1- ja 2-kroonised mündid tuli rahaseaduse järgi valmistada hõbedast. Seda seadust järgitigi 1930. ja 1932. aasta 2-krooniste ("Toompea" ja "Ülikool") ning 1933. aasta 1-krooniste ("Laulupidu") puhul. 1934. aastal vastu võetud rahaseaduse muutmise seadus lubas neid vermita ka muust metallist ning samal aastal ringlusse lastud 1-kroonised käibemündid viikingilaevaga valmistati messingist.

Mündid

1 sent 1929	G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
1 sent 1939	G. Reindorff, G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
2 senti 1934	G. Reindorff, G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
5 senti 1931	G. Reindorff, G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
10 senti 1931	G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
20 senti 1935	G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
25 senti 1928	G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
50 senti 1936	G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn
1 kroon 1933	G. Vestenberg, G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
1 kroon 1934	G. Vestenberg, G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
2 krooni 1930	G. Reindorff	Riigi Trükikoda, Tallinn
2 krooni 1932	G. Reindorff, G. Vestenberg	Riigi Trükikoda, Tallinn

Kroonid-sendid jäid lühikeseks ajaks käibele ka pärast Eesti annekteerimist NSVL-i poolt 1940. aastal, alates 25. novembrist kõrvuti NSVL-i rublaga. Iseseisvate Balti riikide oma raha kuulutasid Nõukogude organid kehtetuks 25. märtsil 1941.

EESTI KROON II

Välja arvatud Teise maailmasõja aastad 1941–1944, mil Eestis kehtisid nii Saksa okupatsioonimargad kui ka NSVL-i rublad-tšervoonetsid, käibis meil kuni 1991. aastani ametlikult vaid Nõukogude raha. Siiski võttis juba Isemajandava Eesti programm 1987. a. kursi iseseisvale valuutale, milleks otsustati taas võtta kroon.

1989. a. detsembris kuulutas tollane Eesti NSV Ministrite Nõukogu välja uute rahasedelite ja müntide kavandikonkursi. Paberraha kavandite seast määrati esimene auhind Vladimir Taigerile, teine Ado Tuugale ja kolmas Urmas Ploomipuule. Lõplikud variandid valmisid U. Ploomipuu (1 ja 2 krooni) ning V. Taigeri (5, 10, 25 ja 100 krooni) töö tulemusena. Hiljem kujundas V. Taiger ka 50- ja 500-kroonise rahatähe.

Algul trükkis rahatähti Ameerika firma United States Banknote Company, kellelt telliti 1- ja 2-kroonised pangatähed. Ülejäänud paberrahad anti trükkida Suurbritannia ettevõttele Thomas De La Rue & Co. Täiendava seeria 10-krooniseid on trükinud De La Rue Currency ja De La Rue International Limited. Viimased, sealhulgas uue kujundusega 25-, 100- ja 500-kroonised kupüürid on trükinud Saksamaa firmad: 100- ja 500-kroonised Bundesdruckerei GmbH ja Giesecke & Devrient GmbH ning 2- ja 25-kroonised Giesecke & Devrient GmbH.

ÜKS KROON 1992

Autor **Urmas Ploomipuu**

Esiküljel eesti rahvusliku kultuuri suurkuju Kristjan Raud, tagaküljel vaade Toompea linnusele.

KAKS KROONI 1992; 2006/2007

Autor **Urmas Ploomipuu**.

Esiküljel teadlane Karl-Ernst von Baer,
tagaküljel Tartu Ülikooli peahoone.

VIIS KROONI 1991/1992; 1994

Autor **Vladimir Taiger**

Esiküljel eesti maletaja Paul Keres, malendid, tagaküljel vaade Narva jõe ja Hermannilinnuse ja Jaanilinnu kindlusega.

KÜMME KROONI 1991/1992; 1994; 2006/2007

Autor **Vladimir Taiger**

Esiküljel eesti folklorist, keeleteadlane ja haridustegelane Jakob Hurt, tagaküljel Tamme-Lauri tamm Lõuna-Eestis.

KAKSKÜMMEND VIIS KROONI 1991/1992; 2002; 2007

Autor **Vladimir Taiger**

Esiküljel kirjanik Anton Hansen-Tammsaare, tagaküljel vaade Tammsaare-Põhja talule.

VIISKÜMMEND KROONI 1994

Autor **Vladimir Taiger**

Esiküljel helilooja Rudolf Tobias, tagaküljel ooperi- ja balletiteater "Estonia".

SADA KROONI 1991/1992; 1994; 1999; 2007

Autor **Vladimir Taiger**

Esiküljel poetess Lydia Koidula, tagaküljel põhjaranniku paekalda vastu sõostev tormilainetus.

VISSADA KROONI 1991; 1994; 1996; 2000; 2007

Autor **Vladimir Taiger**

Esiküljel rahvusliku liikumise suurkuju Carl Robert Jakobson, tagaküljel Eesti rahvuslind suitsupääsuke.

Müntide osas otsustati I koht jätta välja andmata ning selle asemel määrati kaks II auhinda – metallikunstnikele Mari Käbinile ja Enn Johannesele. Müntide (5, 10, 20 ja 50 senti ning 1 kroon) esialgsed kavandid rahvusliku rukkilillega tagaküljel kujundas Mari Käbin.

Seoses Eesti Vabariigi nimetuse ja sümboolika taaskasutuselevõtuga muutusid aga nõuded müntide kujundusele, mis oma esiküljel pidid nüüdsest kandma vabariigi vappi. Lõpuks vermiti kõik mündid 1936. aasta rahade eeskujul: aversil kolm lõvi ja aastaarv ning reversil riigi nimetus ja mündi nimiväärtus.

Rahadele vermitud vapilõvi modelleeris skulptor Arseni Mölder ning mündiväljale sobitas need kunstnik Ants Raud. Tavamündid on verminud riigiettevõtte “Juveel”, Rahapaja OY Soomes ja South-African Mint Ltd Lõuna-Aafrika Vabariigis, British Royal Mint Ühendkuningriigis, Monnaie de Paris Prantsusmaal, Koninklijke Nederlandse Munt Hollandis, Staatliche Münze Baden-Württemberg ning Staatliche Münze Berlin Saksamaal.

	Aasta	Kujundaja	Rahapaja	Käibele lastud
5 senti	1991 1992 1995	A. Raud, A. Mölder	RE Juveel, Tallinn	20.06.1992
10 senti	1991 1992 1994 1996	A. Raud, A. Mölder	RE Juveel, Tallinn	20.06.1992
	1997		Rahapaja OY, Soome	
	1998 2002		South-African Mint Ltd, Lõuna-Aafrika Vabariik	
	2006		Staatliche Münzen Baden-Württemberg, Saksamaa	
	2008		Staatliche Münze Berlin, Saksamaa	
20 senti	1992 1996	A. Raud, A. Mölder	RE Juveel, Tallinn	20.06.1992
20 senti	1997 1999	A. Raud, A. Mölder	South-African Mint Ltd, Lõuna-Aafrika Vabariik	20.04.1998
	2003 2004		Rahapaja OY, Soome	
	2006 2008		Staatliche Münzen Baden-Württemberg, Saksamaa	
50 senti	1992	A. Raud, A. Mölder	RE Juveel, Tallinn	20.06.1992
	2004		Rahapaja OY, Soome	
	2006		British Royal Mint, Inglismaa	
	2007		Monnaie de Paris, Prantsusmaa	
1 kroon	1992 1993 1995	A. Raud, A. Mölder	RE Juveel, Tallinn	26.12.1992
1 kroon	1998 2000 2001 2003	A. Raud, A. Mölder	Rahapaja OY, Soome	02.03.1998
	2006		Koninklijke Nederlandse Munt, Holland	
	2008	J. Meristo	Staatliche Münze Berlin, Saksamaa	
5 krooni	1993	A. Raud, A. Mölder	RE Juveel, Tallinn	20.02.1993
5 krooni	1994	A. Raud, A. Mölder	RE Juveel, Tallinn	03.05.1994

MEENERAHA

Peale argise peenraha on Eesti Pank erinevaid sündmusi ja mälestuspäevi tähistanud rea peamiselt väärismetallist meenemüntide emiteerimisega, mis on vermitud maailma juhtivates rahapajades: British Royal Mint (Ühendkuningriik), Rahapaja OY (Soome), Münze Österreich (Austria), Royal Australian Mint (Austraalia), Lietuvos Monetu Kalykla (Leedu), Koninklijke Nederlandse Munt (Holland).

Eesti Vabariigi 90. juubeliaasta ning Eesti krooni taaskasutuselevõtu 16. aastapäeva tähistamiseks emiteeris Eesti Pank esmakordselt kümnekroonise meenerahatähe. Selle kujundamisel on lähtutud nii praegu käibiva kui ka sõjaeelse Eesti kümnekroonise kujundusest.

Rahatähe esikülje sügavtrükk on koopia sõjaeelse kümnekroonise – Euroopa tolle aja ühe stiilsema pangatähe – esiküljest, millel Günther Reindorff on kujutanud rahvariides neidu viljavihkudega. Rahatähe tagakülge pärineb praeguselt kümnekrooniselt, millele on Vladimir Taiger jäädvustanud Eesti vanima ja suurima puu – Tamme-Lauri tamme. Lisaks kaunistab meenerahatähe tagakülge Eesti Vabariigi vapp. Bonistiline rahatäht on trükitud De La Rue Currency Limited (Ühendkuningriik) poolt.

MEENEMÜNDID	Kujundanud
1. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis jäädvustab Eesti Vabariigi sportlaste osavõttu 1992. aasta Barcelona olümpiamängudest iseseisva delegatsioonina (1992)	A. Mölder
2. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis tähistab Eesti Vabariigis 20. juunil 1992. a. Eesti krooni taaskasutuselevõttu (1992)	A. Mölder
3. 100-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis tähistab Eesti Vabariigi üleminekut omavääringu kasutusele (1992)	M. Käbin
4. 100-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis tähistab kaasaegsete olümpiamängude 100. aastapäeva (1996)	A. Mölder, M. Kadarik
5. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Eesti Vabariigi 80. aastapäevale (1998)	M. Kadarik
6. 100-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Eesti Vabariigi 80. aastapäevale (1998)	M. Kadarik

MEENEMÜNDID	Kujundanud
7. 500-kroonise nimiväärtusega kullast meenemünt, mis on pühendatud Eesti Vabariigi 80. aastapäevale (1998)	M. Kadarik
8. 15,65-kroonise nimiväärtusega kullast meenemünt, mis tähistab Eesti Panga 80. aastapäeva ja Euro kasutuselevõttu Euroopa ühisrahana (1999)	T. Kirsipuu
9. 1-kroonise nimiväärtusega meenemünt, mis tähistab 130 aasta möödumist Eesti esimesest üldlaulupeost (1999)	M. Karmin
10. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Tartu Ülikooli 370. aastapäevale (2002)	T. Kirsipuu, A. Mölder
11. 100-kroonise nimiväärtusega kullast meenemünt, mis on pühendatud Eesti krooni taaskestamise 10. aastapäevale (2002)	T. Jürna
12. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Eesti lipu 120. aastapäevale (2004)	T. Jürna

MEENEMÜNDID	Kujundanud
13. 100-kroonise nimiväärtusega kullast meenemünt, mis on pühendatud olümpiamängudele (2004)	T. Jürna
14. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud taliolümpiamängudele (2006)	M. Karmin
15. 100-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Estonia Teatri 100 aasta juubelile (2006)	T. Kirsipuu
16. 100-kroonise nimiväärtusega kullast meenemünt, mis on pühendatud Eesti krooni taaskestamise ja rahareformi 15. aastapäevale (2007)	I. Sakk
17. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Eesti Vabariigi 90. aastapäevale (2008)	H. Prunsvelt
18. 50-kroonise nimiväärtusega kullast meenemünt, mis on pühendatud Eesti Vabariigi 90. aastapäevale (2008)	J. Ester

MEENEMÜNDID	Kujundanud
19. 100-kroonise nimiväärtusega platinast meenemünt, mis on pühendatud Eesti Vabariigi 90. aastapäevale (2008)	T. Jürna
20. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Pekingi suveolümpiamängudele (2008)	T. Kirsipuu
21. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Eesti Rahva Muuseumi 100. aastapäevale (2009)	L. Dvorjanski
22. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Eesti laulu- ja tantsupidude traditsioonile (2009)	T. Prisko, M. Veermets
23. 100-kroonise nimiväärtusega kullast meenemünt, mis on pühendatud Eesti laulu- ja tantsupidude traditsioonile (2009)	M. Kasonen, T. Silla
24. 10-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Vancouveri talioolümpiamängudele (2010)	S. Kalinin

MEENEMÜNDID	Kujundanud
25. 25-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt "Eesti ajalugu" (2010)	K. Summatavet
26. 50-kroonise nimiväärtusega hõbedast meenemünt "Eesti loodus" (2010)	L. Lapin
27. 100-kroonise nimiväärtusega kullast meenemünt "Eesti inimene" (2010)	H. Starkopf

EURO

2002. aasta 1. jaanuaril tuli kaheteistkümnes Euroopa Liidu riigis käibele ühisraha euro. Juba 1999. aastast sai eurodes teha pangaülekandeid, kuid seitse pangatähte ja kaheksa münti jõudsid kasutusse kolm aastat hiljem.

1992. aastal sõlmisid Euroopa Liidu liikmesriigid Maastrichti lepingu, millega pandi alus Euroopa ühisele majandus- ja rahaliidule. Liidul on kaks peamist eesmärki – kindlustada ühtlane ja stabiilne majanduskasv ning hoida hindade tõus kontrolli all.

Euro tulek Eestisse

1. mail 2004 sai Eestist Euroopa Liidu liikmesriik. Algas tihedam üleeuroopaline koostöö majanduse ja välispoliitika vallas. Selleks, et Eesti saaks Euroopa majandus- ja rahaliidu täieõiguslikuks liikmeks, oli jäänud teha veel üks samm – võtta kasutusele euro.

13. juulil 2010 kiitis Euroopa Liidu 27 riigi majandus- ja rahandusministritest koosnev nõukogu (ECOFIN) heaks otsuse, mis lubas Eestil liituda euroalaga. Liitumise kuupäevaks määrati 1. jaanuar 2011. Kinnitati vahetuskurs: 1 euro = 15,6466 krooni.

1. jaanuaril 2011 võttis Eesti kasutusele euro.

15. jaanuaril 2011 sai eurost ainus seaduslik maksevahend Eestis.

Pangatähed

Europangatähtede seerias on seitse eri nimiväärtusega rahatähte: 5-, 10-, 20-, 50-, 100-, 200- ja 500-eurone. Need kehtivad seadusliku maksevahendina kogu euroalal.

Europangatähed kujundas Robert Kalina Austria keskpangast (*Österreichische Nationalbank*). Tema töö võitis 1996. aastal korraldatud üleeuroopalise kavandi-konkursi.

Eurodel kujutatakse Euroopa eri ajastute arhitektuuristiile:

klassikaline, romaani, gooti, renessanss-, barokk- ja rokokoostii, raud- ja klaasiarhitektuur ning 20. sajandi kaasaegne arhitektuur.

Pangatähtede esiküljel kujutatakse aknaid ja väravaid, mis väljendavad Euroopas valitsevat avatuse ja koostöö vaimu. Euroopa Liidu (EL) 12 tähte sümboliseerivad tänapäeva Euroopa dünaamilisust ja harmooniat. Tagaküljel olevad sillad sümboliseerivad koostööd nii Euroopa rahvaste vahel kui ka kogu maailmas.

Varsti pärast europangatähtede kasutuselevõttu 2002. aastal hakkasid Euroopa Keskpank (EKP) ja euroala keskpangad ette valmistama europangatähtede teist seeriat, st uut kujundust. Pangatähti täiustatakse kõrgtehnoloogiliste turvaelementidega, kuid nende kujunduse teemaks on ikka ajastud ja stiilid ja need on endistes värvitoonides. Olulise uuendusena on pangatähtede vesimärgil ja hologrammil kujutatud Kreeka mütoloogiast tuntud Europe portreed. Europe järgi on nime saanud Euroopa ja ta on ühtlasi kogu teise seeria tunnusjooneks. Teise seeria pangatähed lastakse ringlusse järk-järgult mitme aasta jooksul. Seeriasse kuuluv 5-eurone pangatäht lasti ringlusse 2. mail 2013.

Euromündid

Eri nimiväärtusega münte on kokku kaheksa: 1 senti, 2 senti, 5 senti, 10 senti, 20 senti ja 50 senti, 1 euro ja 2 eurot. Kõik mündid kehtivad kõigis euroala riikides, olenemata sellest, kus need on käibele lastud.

Euromüntidel on ühine külg ja rahvuslik külg. Rahvuslik külg iseloomustab mündi käibele lasknud riiki. Euromüntide ühised küljed on erineva kujundusega: 2- ja 1-eurosel ning 50-, 20- ja 10-sendisel kujutatakse Euroopa Liitu enne 1. mail 2004 toimunud laienemist, alates 2007. aasta 1. jaanuarist kujutatakse neil Euroopa geograafilist kaarti.

5-, 2- ja 1-sendisel kujutatakse Euroopat maailmakaardil Aafrika ja Aasia suhtes.

Ühise külje on kavandanud Belgia kuninglikus rahapajas töötav Luc Luycx.

2004. aastal toimunud Eesti euromündi rahvusliku külje kujundusvõistluse võitis kunstnik Lembit Lõhmus. Võidutöö on kujutatud Eesti kontuur ja sõna "Eesti".

Mälestusmündid

Eurosularaha kasutuselevõttu saati on kõigil euroala liikmesriikidel olnud õigus kord aastas emiteerida üks 2-eurose nimiväärtusega mälestusmünt. Alates 2012. aasta juulist võib iga riik aastas emiteerida kaks mälestusmünti. Nendel müntidel on samad tunnusjooned ja omadused ning sama ühine külje nagu tavalistel 2-eurostel müntidel. Eriliseks muudab mündid mälestust jäädvustav motiiv rahvuslikul küljel. Mälestusmündid kehtivad seadusliku maksevahendina kogu euroalal.

Müntide kujunduse ja väljaandmise eest vastutavad euroala liikmesriigid. EKP ülesanne on kiita heaks mälestusmüntide (nagu ka kõigi teiste müntide) maksimaalne emissioonimaht. Enamik mälestusmüntide tähistab ajaloolisi sündmusi. Esimese 2-eurose mälestusmündi emiteeris Kreeka Ateena olümpiamängude auks 2004. aastal.

Erandkorras võivad liikmesriigid emiteerida veel ühise kujundusega mälestusmündi, tingimusel et selle annavad välja kõik liikmesriigid üleeuroopalise tähtsusega sündmuse mälestuseks. Selliste mündide rahvuslikul küljel on peale ühise motiivi mündi emiteerinud riigi nimi ja mälestatav sündmus selle riigi keeles.

Seni on euroala riigid ühiselt emiteerinud kolm mälestusmündi: esimese 2007. aasta märtsis tähistamaks Rooma lepingu 50. aastapäeva, teise 2009. aasta jaanuaris majandus- ja rahaliidu 10. aastapäeva puhul ja kolmanda 2012. aasta jaanuaris märkimaks euro-sularaha kasutuselevõtu 10. aastapäeva. Viimase mündi lasi ringlusse ka Eesti Pank.

Meenemündid

Meenemündid vermitakse väärismetallidest, et jäädvustada tähtsaid isikuid ja sündmusi. Meenemündid ei ole mõeldud ringluse jaoks ja nende hind on tavaliselt nimiväärtusest kõrgem. Nende kujundus erineb nähtavalt ringluses olevate mündide omast.

Eesti Pank on välja andnud kolm euromeenemündi.

MEENEMÜNDID**Kujundanud**

1.	10-eurose nimiväärtusega hõbedast meenemünt "Eesti tulevik" (2011)	Simson von Seakyl
2.	20-eurose nimiväärtusega bimetallist meenemünt "Eesti liitumine" (2011)	Priit Pärn
3.	12-eurose nimiväärtusega hõbedast meenemünt, mis on pühendatud Londoni olümpiamängudele (2012)	Liis Dvorjanski

Eesti Panga
muuseumi kogude põhjal.
Tekst: Ivar Leimus
Küljendus: Urmas Raidma

TASUTA
Reprodutseerimine ja levitamine
ilma Eesti Panga nõusolekuta on keelatud.

2013